مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

صبورالله سیاسنگ
پښتو ژباړه: رحمت آریا ۲۰۲۳ اکتوبر

۲۰۲۴/۰۱/۱۶

د (میر اکبر خیبر)
د قتل پلټنه

خلورویشتمه برخه

په پام کې ده چې په ۲۰۲۴ز کال کې د میر اکبر خیبر د قتل د پلټنې په هکله دوهم ټوک ولیکل سي. له دې کبله له ټولو ښاغلو لوستونکو په ځانګړې توګه د افغانستان د خلق ډیموکراتیک ګوند له لوړ پوړو او ټیټ پوړو غړو او عیني شهودو څخه هیله کېږي چې که د افغانستان د تأریخ د یوهٔ ناسپړل سوي باب په هکله کره او ناویل سوي دقیق معلومات په لاس کې لري نو یا دې له ما سره او یا دې له لیکوال ښاغلي ډاکټر صبورالله سیاسنګ سره د برېښنالیک د پتو له لارې اړیکه ونیسي او دغه تشه دې ډکه کړي. مه پرېږدئ چې تأریخ په راتلونکي کې تحریف سي.
په درنښت

د معلوماتو راټولونکی صبورالله سیاسنګ
برېښنا لیک پته: siasang@yahoo.com
پښتو ژباړه: رحمت آریا - اکتوبر ۲۰۲۳
د برېښنا لیک پته: RahmatArya@Rogers.com

میر اکبر خیبر زموږ مجاهدو ورونو وواژهٔ

وحید مــژده

په ۱۹۸۰ز کال کې ګلب الدین حکمتیار تهران ته یو سفر درلود. هغه مهال په ایران کې د «حزب اسلامي افغانستان» نشراتي ارګان «راهٔ حق» لیکلی ول: « خیبر د خلق د جناح په لاس وژل سوی دی.» حکمتیار په یو شمېر خبرو کې چې ما هم هلته حضور درلود وویل: دا خبره سمه نهٔ ده. خیبر زموږ د مجاهدو ورونو له پلوه په قتل رسېدلی دی.

کله چې پاکستان ته لاړم په پېښور کې مې یو څوک وموند چې قضیه کې ښکېل وو او د حزب اسلامي د اطلاعاتي دستګاه یو له مسؤولینو څخه وو. هغهٔ وویل: زه هم د هغې ډلې غړی وم چې د حکمتیار له پلوه ئې د خلق د ډیموکراتیک ګوند د رهبرانو د وژلو دستور درلود. د عبدالصمد «کوچک» او ډاکټر لطیف په نومونو دوه کم عمره ځوانان هغه کسان ول چې دا نقشه باید ددوی په لاسونو پلي سوی وای. دواړو ئې د وسلې د کارولو روزنه لیدلې وه. د حکمتیار له پلوه ددغهٔ دستور دلیل دا وو چې د انجنیر حبیب الرحمن له اعدام وروسته د «اسلامي نهضت» ورونه په پوځ کې بې ارتباطه سوي ول. مسلمانو افسرانو عقیده درلوده چې که کمونیستان کودتا وکړي نو د هغوی د بریا مخه به څوک ونهٔ نیسي ځکه چې حساس نظامي پوستونه د هغوی په لاسونو کې ول. یوازینی لاره دا وه چې د خلق د ګوند مشران ووژل سي ترڅو لږ تر لږه کودتا شا ته ولوېږي. موږ د وخت په دې تنګسي کې بله چاره نهٔ درلوده. کمونیستانو د داؤود د پرځولو پرېکړه کړې وه.

لطیف او صمد دواړه به د کابل د مکروریانو دهغې ودانی مخې ته کښېناستل چې ببرک کارمل په کې ژوند کاوهٔ. دواړو به په لاسونو کې کتابونه نیول چې وښیي ګنې دغه ځای ئې د درس د لوستلو لپاره غوره کړی دی. دوی به ماسپښین مهال په بایسکل هلته لاړل او ماښام به له دې ځایه بېرته ستانهٔ سول.

د ۱۹۷۷ز کال د آګست د میاشتې یوه ورځ چې لمر نوی کښېناستلی وو له هغهٔ آپارتمان څخه چې کارمل په کښې مېشت وو یوه ښځه او یو سړی راووتل او له دې سیمې ووتل. دغه سړی کټ مټ کارمل ته ورته وو. صمد او لطیف

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

ډاډه سول چې ټاکل سوی وخت رارسېدلی دی یعنی کارمل مېلمستیا ته لاړ او ژر به بېرته راسي. د شپې مهال وو چې دا ښځه او سړی بېرته راغلل؛ د ودانۍ دالان ته د ننوتلو پر مهال سړی د شا له خوا تر ډزو لاندې ونیول سو. لطیف وروسته ویلي ول چې دا سړی په هماغه لومړۍ ګولۍ پر ځمکه پریوت خو ما څو ځلې نور وربانديې ډزې وکړې، ما لیدل چې د دالان پر فرش سویو ډبرو باندې ګولۍ لګېدلې او د اور بڅرکې ئې پورته کېدل. ما ګومان کاوه چې زما ګولۍ په هدف نـۀ لګېږي خو په حقیقت کې دا ګولۍ لومړۍ ددغـۀ سړي په ځان موښتلې او له بدن څخه په وتلو پر فرش سویو ډبرو لګېدلې.

دغه دوه تنه پرته له دې چې له کومې ستونزې سره مخامخ سي له دې ځایه د بایسکل په وسیلې ووتل. په سبا شپه ئې څرګنده سوه چې مقتول د آریانا پیلوټ انعام الحق ګران وو. له دې چې په هغو ورځو کې د آریانا پیلوټانو اعتصاب کړی وو، دا قضیه په اعتصاب پورې وتړل سوه؛ خو له دې چې ښايي د هغوی اصلي هدف ببرک وو نو ببرک له دې پېښې وروسته مخفي سو. لطیف او صمد هم د څو میاشتو لپاره مخفي سول.

په همدې مودې کې یو بل سیاسي ترور هم تر سره سو: د پلان وزیر علي احمد خرم د مرجان په لاس ووژل سو او اسلامي ډلې تورنې وبلل سوې. عجیبه ئې لا دا وه چې هېڅ اسلامي ډلې د خرم د قتل مسؤولیت پر غاړه وانخیست.

د ۱۹۷۸ز کال د مارچ په میاشت کې صمد او لطیف یو ځل بیا د کابل په مکروریانو کې راڅرګند سول. دا ځل ددوی هدف خیبر وو. هغوی د عادت له مخې د شپې له پلوه په هدف باندې برید کاوۀ. دا فرصت د ۱۹۷۸ز د اپریل د میاشتې په یوې ورځې د لمر له کښېناستلو وروسته برابر سو. خیبر د دولتي مطبعې څنګ ته تر ډزو لاندې راغی او له پښو وغورځول سو. لطیف او صمد یو ځل بیا د بایسکل په وسیلې وتښتېدل.

ځینو شهادت ورکړ چې د ډزو له اورېدلو وروسته ئې یو جیپ موټر لیدلی چې په چټکۍ سره له دې ځایه لېرې سو. سره له دې چې دا یو تصادف وو خو د قتل لړۍ پېچلې کوي. د خلق ډیموکراتیک ګوند، د داؤود حکومت په دې قتل کې مقصر ګڼي. د خیبر د جنازې مراسم په دولتي ضد لاریونونو واوښتل. داؤود د خلق او د پرچم د مشرانو د نیولو کېدلو امر ورکړ. کودتا پېل او بریالی سوه.

ډاکټر لطیف له کمونیستي کودتا وروسته د کابل له پوهنتون څخه ونیول سو او د نورو زرهاوو زندانیانو په شان په ۱۹۷۸ز کال کې په داسې حال کې په شهادت ورسېد چې استخباراتو نوموړی د خیبر د قاتل په توګه نـۀ وو پېژندلی. صمد «کوچک» هم په وسلوال جهاد کې ګډون وکړ او په پای کې په غزني کې هغه مهال چې غوښتل ئې د خلقي ملیشیاوو د کلا د دیوال له لارې یو بمب په خلقي ملیشیاوو وغورځوي کار ئې د خیبر د وژل کېدلو په شان معکوسه نتیجه ورکړه. هماغسې چې د خیبر په وژل کېدلو سره کودتا تعویق نـۀ سوه بلکه لا چټکه سوه، په دې پېښې کې هم بمب وروسته له دې چې ددیوال په پورتنۍ برخې وموښلي بېرته په صمد راولوېد او وچاودېد. (۲۰۰۷ز کال د مې ۲۵ نېټه

د خیبر د کورنۍ د غړو او د عدلي طب د راپور پر بنسټ د وحید مژده د لیکنې برعکس خیبر په ۷ یا ۸ ګولیو وژل سوی وو. د مطبعې یو کارګر د خیبر کورنۍ ته ویلي دي چې: "په جیپ موټر کې سپرو وسلوالو کسانو څو ځلې په خیبر صاحب باندې ډزې وکړې او له سیمې وتښېدل."

میر اکبر خیبر او د حکمتیار حزب اسلامي

محمود: افغانستان ته د کمونیستي رژیم د راتګ په هکله مو څه فکر کاوۀ؟

ګلب الدین حکمتیار: که داؤود اشتباه نـۀ وای کړې، کمونیستانو ته ګرانه وه چې واکمني په لاس کې واخلي. په هغه وخت کې موږ په اردو کې ډېر پیاوړي او منظم وو. کمونیستان په دې فکر کې ول: ښه به دا وي چې اسلامي غورځنګ او د داؤود حکومت دواړه په وسلواله نښته کې له یو بل سره لاس او ګریوان سي او موږ به له فرصت څخه په ګټه اخستنې دواړه وټکوو او قدرت به په لاس کې واخلو.

حفیظ الله امین په یوې رسالې کې لیکلي ول: «موږ سترګې پر لار وو چې ګڼې اسلامي غورځنګ به ئې د داؤود پر ضد راپېل کړي»، تر څو دوی تلویحاً له دې فرصت څخه ګټه پورته کړي؛ خو زموږ افرادو د اکبر خیبر په نوم یو لوی متفکر کمونیست ترور کړ. د هغـۀ د جنازې په ورځ زموږ د یوې ډلې غړو چې په ښار کې ئې فعالیت درلود هوډ درلود چې دغـۀ لاریون کې چاودنه وکړي. په خواشینۍ چې د کابل د ښاري فعالیتونو مسؤول ورته اجازه ورنـۀ کړه او دا ډېره لویه تېروتنه وه. تر هغو چې کمونیستانو د داؤود پر ضد شعارونه راپورته کول، اختلافات رامنځته سوي ول.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

داؤود کمونیست مشران ونیول. یو شمـېـر لاسوندونه ئـې هم تر لاسه کړل چې د عسکري کودتا پلان ئـې درلود. کابل راډیو د شپې له پلوه اعلان وکړ چې ددوی افراد ونیول سول او لاسوندونه هم تر لاسه سوي دي او د نورو افرادو په هکله هم اقدامات تر سره کـېږي.

په کمونیستانو پورې اړوند عسکري صاحب منصبان له دې اعلان څخه وډار سول او لاره او گودر ورڅخه ورک سول. روسانو د افغانستان په وسلوال ځواک کې د روسي سلاکارانو له لارې پرېـکړه وکړه چې کودتا پېل سي. د پوځي مستشارانو په گډون عسکري صاحب منصبانو او ان یو شمـېـر روسي پیلوټانو چې له تاشکند څخه ئـې الوتـنه کړې وه د کودتا په عملیاتو کې ونډه واخیسته او د کابل شاوخوا عسکري قطعات ئـې بمبارد کړل. یو شمـېـر ټانکونه هم راووتـل. کودتا تر سره سوه او پر وړاندې ئـې لنډمهالی مقاومت هم وسو. هغو کسانو چې زموږ له پلوه په اردو کې تنظیم سوي ول گومان کاوه چې ښایي دا اقدام د مسلمانانو له خوا تر سره سوی وي. هغوی په مجهول حالت کې راگیر ول: نـهٔ ئـې سوای کولی تأیـید ئـې کړي او نـهٔ ئـې سوای کولای پر وړاندې ئـې مخالفت وکړي. کمونیستانو له فرصت څخه په گټه اخیستـنې کودتا وکړه او قدرت ئـې په لاس کې واخیست. داؤود راوپرځول سو.

محـمود: تره کې راغی، هغه ئـې له منځه یووړ. امین راغی، ببرک راغی. علت څـهٔ وو.

حکمتیار: په هغـهٔ وخت کې موږ منظم وو او روزل سوي کسان مو درلودل. په وسلوال ځواک کې زموږ کار هم له هیله مندیو ډک وو. د غوایي د میاشتې په اتمې نـېـټـې مو وسلوال مقاومت په لوی مقیاس پېل کړ. زموږ د عملیاتو لمنه پراخه سوه. د اتلسو میاتو په لړ کې د وسلوال ځواک ډېـرې برخه له مجاهدینو سره یو ځای سوه. د هغو صاحب منصبانو شتون، چې موږ پخوا تنظیم کړي ول، سره له دې د رژیم په نسکورولو ونـهٔ توانېـدل، د غورځنگ په گټې د سترو کارونو د ترسره کولو لامل سول. د اتلسو میاشتو په لړ کې ټول وسلوال ځواک تقریباً له منځه لاړ. ټول له مجاهدینو سره یو ځای سول. ټولې ولسوالۍ او علاقه دارۍ آزادې سوې.

د همدغو ماتې خوړلو په لړ کې، د کمونیستانو په ډلې کې – د خلق او پرچم تر منځ – اختلاف رامنځته سو. ببرک او نجیب او... د سفیرانو په توگه له هـېـواده دباندې ولـېـږل سول. ورپسې د امین او تره کې ترمنځ نفاق ولوېـد. روسانو غوښتل امین له منځه یوسي او د اختلاف د لـېـرې کولو لپاره د تره کې او ببرک تر منځ ائـتلاف رامنځته کړي. دوی گومان کاوه چې امین د اختلاف بنسټیز علت دی. پرېـکړه په مسکو کې وسوه. د تره کې د سفر یوهٔ ملگري امین ته خبر ورکړ:«گڼې په مسکو کې پرېـکړه سوې چې تا له منځه یوسي.» په دې توگه د خلق په باندې کې شدید اختلافات رامنځته سول. رژیم داسې حالت ته رسېدلی وو چې نن یا سبا ئـې سقوط کاوهٔ. په نظام کې هېڅ شی نـهٔ ول پاتې. روسانو احساس کړه چې رژیم نور د پایښت وړ نـهٔ دی او که مداخله ونـهٔ کړي او خپل ځواکونه راونـهٔ لـېـږي، «اسلامي – ژ» غورځنگ بریالی کـېـږي. له دې کبله «روسان- ژ» مجبور سول چې خپل ځواکونه افغانستان ته واستوي.

(«د افغانستان د حزب اسلامي له امیر، حکمتیار سره د تورکي ژورنالیست محـمود، د مصاحبې رساله» خپرندوی: د حزب اسلامي افغانستان د فرهنگي ارشاد د ریاست د نشراتو آمریت، د «شفق» د مجلې د ادارې په اهتمام: تـېـراژ: لس زره، د خپرېـدلو نـېـټـه: د ۱۳۶۶ل کال د کب میاشت: د ۱۹۸۸ز کال د فبروری میاشت.)[1]

---

1 - ددغې رسالې د چاپ نـېټه یعنی د ۱۳۶۶ل کال د کب میاشت د باور وړ نـهٔ ده. که له محـمود نومي سره د حکمتیار ناسته د ۱۹۸۸ز کال په پیل او یا ان د ۱۹۸۷ز په دوهمه نیمایي کې سوي وي، باید د نجیب الله له مشرتابهٔ څخه ئـې هم یادونه کړې وای. ژورنالیست له دې پوښتـنې: «تره کې راغی هغـه ئـې له منځه یووړ، امین راغی، ببرک راغی. علت څه وو؟» ولې د نجیب له ولسمشرۍ څخه یادونه نـهٔ کوي.
د همدې رسالې د پوښ پر مخ لیکل سوي دي: «ښاغلی محمود تورکي ژورنالیست» خو همدا "ژورنالیست" په ۷۶ پوښتـنې کې خپل هویت داسې څرگندوي: «د یوهٔ پاکستاني په توگه غواړم پوه سم چې د افغانستان له آزادۍ وروسته د افغانستان او پاکستان تر منځ اړیکې به څرنگه وي؟ د پښتونستان مسئـله به په څه ډول سي؟ ځکه چې انگلیسانو دا قضیه زموږ او تاسو تر منځ خلق کړې ده؟
د حکمتیار یوهٔ پلوې فدا مـحمد فایض سپاسنگ ته وویل: د همدې رسالې د چاپ په سبا ورځ ئـې عبدالرحیم خنجر، فضل مولا لټون او زه – د حزب اسلامي د ارشاد او فرهنگ مسؤولین – د رسالې پر پوښ باندې د ښاغلي محمود د نوم تر څنگ د «تورکي» د نوم د نـهٔ په پام کې نیولو او په متن کې دننه د «یوهٔ پاکستاني په توگه» د سهوي عبارت د نـهٔ سانسور کولو په تور توبیخ او د «شفق» په جریده کې له کار کولو څخه وشړل سوو. دغه رساله د پـېـښور له اکثریتو کتاب پلورنځیو څخه راټول او اور ورته واچول سو. خو حزب اسلامي په دې بریالی نـهٔ سو چې د همدې رسالې هغو نسخو ته لاسرسی ومومي چې خلکو او غیر حکومتي سازمانونو پلوري وي. (پیښور، پاکستان، ۱۹۹۹ز کال سپتمبر)

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

نور بیا

"خدایه ! خدایه !

ما په دنیا او آخرت کې بې پټه نــهٔ کړې"

یادونه: قدرمنو لوستونکو! دا هم د ښاعلی رحمت آریا د آرشیف لینک

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ